

Takvaya Ulaştıran İbadet Olarak: Oru^{1*}

1. Konunun Planı

- a. Oruç Kavramı
- b. Orucun Mahiyeti ve Önemi
- c. Oruç Takva İlişkisi
- d. Kur’ân-ı Kerîm’de Oruç İbadeti
- e. Hadis-i Şeriflerde Oruç İbadeti

2. Konunun Açılımı ve İşlenişi

Oruç kelimesi ve ifade ettiği anlam açıklanarak konuya başlanır. Oruç ibadetinin diğer dinlerdeki yerine kısaca değinilir. İlgili ayet zikredilip İslam’da farz kılınış süreci anlatılır ve orucun dindeki önemi hakkında bilgi verilir. Ayeti kerime ve hadisi şerifler ışığında oruç ibadetinin anlatımı gerçekleştirilir ve oruç - takva arasındaki ilişkiye dikkat çekilir. Genel bir değerlendirme ve dua yapılarak vaaz bitirilir.

3. Konunun Özet Sunumu

Kelime olarak oruç “bir şeyden uzak durmak, bir şeye karşı kendini tutmak, engellemek” anlamına gelen Arapça savmın (sıyâm) Farsça karşılığı olan rûze kelimesinin Türkçeleşmiş şeklidir. Fıkıh terimi olarak ise Allah’ın rızasını kazanma niyetiyle imsak vaktinden iftar vaktine kadar yeme, içme ve cinsi münasebetten uzak durmak demektir.

Oruç, İslam binasını oluşturan beş esastan biridir. Allah Resûlü(sav):

بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ
الزَّكَاةِ وَحَجِّ الْبَيْتِ وَصَوْمِ رَمَضَانَ

“İslâm beş esas üzerine kurulmuştur: Allah’tan başka ilâh olmadığına ve Muhammed’in Allah’ın Resûlü olduğuna şahitlik etmek, namazı dosdoğru kılmak, zekât vermek, Kâbe’yi hacetmek ve Ramazan orucunu tutmak.” (Müslim, İman,21)

Oruç ibadeti riyanın en az karıştığı ibadet olduğu için sevabı en fazla ibadet olması ve cennetteki “Reyyan” adlı kapıdan sadece oruç tutanlar girmesi yönleriyle diğer ibadetlerden farklılaşır. Belli bir süre yeme, içme, azaları yalandan kötü sözden ve çirkin olan her davranıştan koruma vb. şekillerle yerine getirilen oruç ibadetine hemen her dinde farklı şekillerle rastlamak mümkündür. Yüce dinimiz belirlediği konularda her zaman tedrici olmuş, adım adım ilerlemiştir. Aynı durum oruç emri için de söz konusudur. Zira Peygamberimiz (sav) Müslümanlara ilk etapta zorunlu olmaksızın üç gün oruç tutmalarını tavsiye etmiştir. Daha sonra hicretin ikinci yılında, ramazanda oruç ibadeti ile ilgili Bakara Suresi 183-184.âyetler nazil olmuştur. Ve bu emirle oruç ibadeti Müslümanlara farz kılınıştır.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٨٣﴾

¹ Bu vaaz projesi, **Pasinler Müftülüğü İlçe Vaizi Büşra Altındağ** tarafından hazırlanmıştır.

* **Redaksiyon:** Erzurum Müftülüğü İl İşad Kurulu

أَيَّامًا مَعْدُودَاتٍ فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامٍ مِسْكِينٍ فَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ وَأَنْ تَصُومُوا خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٨٤﴾

“Ey iman edenler! Sizden öncekilerin üzerine yazıldığı gibi sakınasınız diye sizin üzerinize de sayılı günlerde oruç yazıldı. İçinizden hasta veya yolcu olan, başka günlerden sayısınca tutar. Orucu tutmakta zorlananlar için bir yoksulun (günlük) yiyeceği kadar fidye yeterlidir. Bir iyiliği mecbur olmadan yapan için bu (yaptığı) iyidir. Ama orucu tutmanız -bilerseniz- sizin için daha hayırlıdır.”(Bakara 2/183-184)

Oruç buluş çağına ve aklı olgunluk düzeyine erişen her Müslümana farzdır. Âyeti kerimenin başında orucun önceki ümmetlere de farz kılınmış olduğu zikredilmiştir. O halde oruç kişinin Allah’a kulluk etmesinde önemli bir vesiledir. 184. ayetin sonunda لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

“Sakınasınız diye...” ifadesi yer almaktadır. Bu kelime kök manası itibariyle “Allah’a gönülden bağlanma” olarak ifade edebileceğimiz takva kelimesiyle ilişkilidir. Bu cihet itibariyle orucun farziyetini bildiren âyette orucun takva ile ilişkisi aşikardır. O halde oruç ibadeti Müslümanın takva mertebesine erişmesinde önemli bir vasıttır. Zira oruç kişinin kendini sadece yeme içmeden engellemesi değil aynı zamanda tüm azalarını her türlü kötü söz ve davranışlardan koruması, nefsin isteklerini kontrol altına alması, ruhunu kötülüklerden arındırmasıdır. Bu âyet-i kerimeden orucun insanın Allah’a karşı daha saygılı olmasını sağlamayı, günah işlemekten onu korumayı hedeflediği anlaşılmaktadır.

Oruç ibadetinin maddi ve manevi faydaları vardır. Oruç, nefsin arzularını kontrol altına almaya çabalamakla insana irade eğitimi, açlık ve susuzluğa dayanma yönüyle bir sabır eğitimidir. Ayrıca kişiye empati yapabilmeyi öğreten bir ibadettir. Bu yönüyle diğer ibadetlerden ayrı özel bir konuma sahiptir. Oruç ibadetinin asıl gayesi olan takva kişiyi Allah’a karşı sorumluluğun bilicinde davranmaya iten bir sakınma halidir. Oruç ibadeti Müslümana bu şekilde bir kulluk bilinci kazandırır.

4. Konu İşlenirken Başvurulabilecek Bazı Hadisler

- عَنْ عَائِشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا): أَنَّ قُرَيْشًا كَانَتْ تَصُومُ يَوْمَ عَاشُورَاءَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ، ثُمَّ أَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) بِصِيَامِهِ حَتَّى فُرِضَ رَمَضَانُ وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): “مَنْ شَاءَ فَلْيَصُمْهُ، وَمَنْ شَاءَ أَفْطَرَهُ.”

Hız. Âişe (ra) anlatıyor: “...Kureyşliler Câhiliye döneminde âşûrâ günü oruç tutarlardı. Sonra Resûlullah da (sav) Ramazan orucunun farz kılındığı zamana kadar bu orucun tutulması emretti. (Ramazan orucu farz kılınınca) Resûlullah (sav), “(âşûrâ orucunu) dileyen tutsun, dileyen tutmasın.” buyurdu. (Buhârî, Savm, 1)

- عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الْأَنْصَارِيِّ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) أَنَّهُ حَدَّثَهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: “مَنْ صَامَ رَمَضَانَ ثُمَّ أَتْبَعَهُ سِتًّا مِنْ شَوَالٍ، كَانَ كَصِيَامِ الدَّهْرِ.”

Ebû Eyyûb el-Ensârî'nin (ra) naklettiğine göre, Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur: “Her kim Ramazan orucunu tutar, sonra buna Şevval ayında altı gün daha eklerse bütün yıl oruç tutmuş gibi olur.” (Müslim, Sıyam, 204)

- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: أَوْصَانِي خَلِيلِي (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) بِثَلَاثٍ: صِيَامِ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ، وَرَكَعَتَيِ الضُّحَى، وَأَنْ أُوتِرَ قَبْلَ أَنْ أَنَامَ.

Ebû Hüreyre (ra) anlatıyor: **“Bana dostum (Resûlullah) (sav) üç şey tavsiye etti: Her ay üç gün oruç tutmak, iki rekât kuşluk namazı kılmak ve uyumadan önce vitir namazı kılmak.”** (Buhârî, Savm, 60)

- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): “أَفْضَلُ الصِّيَامِ بَعْدَ شَهْرِ رَمَضَانَ، شَهْرُ اللَّهِ الْمُحَرَّمِ، وَأَفْضَلُ الصَّلَاةِ بَعْدَ الْفَرِيضَةِ، صَلَاةُ اللَّيْلِ.”

Ebû Hüreyre'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur: **“Ramazan ayından sonra en faziletli oruç, Allah'ın ayı olan Muharrem'de (tutulan oruçtur). Farz namazdan sonra en faziletli namaz ise gece namazıdır.”** (Müslim, Sıyâm, 202)

- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: “الصِّيَامُ جُنَّةٌ، فَلَا يَرُفُثُ وَلَا يَجْهَلُ، وَإِنْ امْرُؤٌ قَاتَلَهُ أَوْ شَاتَمَهُ فَلْيَقُلْ: إِنِّي صَائِمٌ مَرَّتَيْنِ

Ebû Hüreyre'den nakledildiğine göre, Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur: **“Oruç bir kalkandır. Oruçlu, saygısızlık yapmasın, kötü konuşmasın. Eğer biri kendisiyle dövüşmeye veya sövüşmeye kalkışırsa, iki defa, "Ben oruçluyum." desin...”** (Buhârî, Savm, 2)

- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): مَنْ لَمْ يَدْعُ قَوْلَ الزُّورِ وَالْعَمَلِ بِهِ، فَلَيْسَ لِلَّهِ حَاجَةٌ فِي أَنْ يَدْعَ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ”

Ebû Hüreyre'den (ra) nakledildiğine göre, Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur: **“Yalanı ve yalana göre hareket etmeyi terk etmeyenin yemeyi içmeyi bırakmasına Allah'ın ihtiyacı yoktur!”** (Buhârî, Savm, 8)

- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): “رُبَّ صَائِمٍ لَيْسَ لَهُ مِنْ صِيَامِهِ إِلَّا الْجُوعُ. وَرُبَّ قَائِمٍ لَيْسَ لَهُ مِنْ قِيَامِهِ إِلَّا السَّهَرُ”

Ebû Hüreyre'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur: **“Oruç tutan nice kimseler vardır ki oruçtan nasibi sadece aç kalmaktır. Geceyi ibadetle geçiren nice kimseler vardır ki kıyamdan nasibi sadece uykusuz kalmaktır.”** (İbn Mâce, Sıyâm, 21)

5. Yararlanılabilecek Bazı Kaynaklar

- ❖ DİA, “**Oruç**” ile İlişkili Maddeler
E-Kaynak: <https://islamansiklopedisi.org.tr/oruc/iliskili-maddeler>
- ❖ Hadislerle İslâm, “**Oruç Tutmak Sabır Eğitimi**” – DİB, Cilt 2 Sayfa 411
E-Kaynak: <https://hadislerleislam.diyaret.gov.tr/sayfa.php?CILT=2&SAYFA=411>
- ❖ Doç. Dr. Soner Gündüzöz, “**Orucu Anlamak**”, Ankara: DİB Yayınları
E-Kaynak: <https://yayin.diyaret.gov.tr/Product/Detail?productId=350>
- ❖ Komisyon, “**Şifa Ayı Ramazan**”, Ankara: DİB Yayınları
E-Kaynak: <https://yayin.diyaret.gov.tr/e-kitap/sifa-ayi-ramazan/komisyon/ramazan/3071>

